

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 3 (5)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

**Farg‘ona davlat universiteti uchun
MAXSUS SON**

3

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Abduvoxidov A.A. Moliyaviy bilim va ko‘nikmalarning iqtisodiy mazmuni hamda nazariy tamoyillari.	7
Olimova N.X. Qayta tiklanadigan energiya manbalaridan samarali foydalanishni rivojlantirish strategiyalari.	11
Эргашев А.Х. Исследование текущих тенденций и ограничений инвестиционной активности предприятий в стране.....	15
Yulchiyev A.O. Turistik destinatsiya tabiati va rivojlanish omillari: taklif va talabga asoslangan yondashuvlar.....	19
Mirzayev A.T., Ne‘matova D.A. Sanoatning bazaviy tarmoqlarini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	23
Karimov Sh.X. Turizm faoliyatini boshqarish jarayoniga hududiy salohiyatning ta‘sirini baholash.....	30
O‘rinboyev D.B. Qurilish materiallari sanoati korxonalarida inqirozning shakllanish bosqichlari va diagnostik ko‘rsatkichlari tahlili.....	34
Goziyev M.Sh., Bahodirova M.R. Digital transformation of corporate governance in developing economies (case of Uzbekistan).....	44
Israilova M.V. Sanatoriya-kurort sohasida mulkchilik munosabatlarini transformatsiyalashning ayrim masalalari.....	48
Turg‘unov M.M. Milliy iqtisodiyotda oziq-ovqat sanoati rivojlanishining tarmoq xususiyatlari.....	53
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish masalalari.....	58
Mannopova M.S. Agrar sohaning barqaror rivojlanishida meva-sabzavotchilik klasterlari: tuzilma, yo‘nalishlar va asosiy tamoyillar.....	63
Nematova Sh.E. Raqamli transformatsiya sharoitida xizmatlar sifat menejmenti va kichik biznes subyektlarining iqtisodiy barqarorligi.....	68
Rasulov U.A. Raqamli iqtisodiyot — yangi O‘zbekiston iqtisodiy islohotlarining tayanch omili.....	72
Raximov D.Sh. Sanoat ishlab chiqarishini diversifikatsiya qilish jarayonlari va qayta ishlash tarmog‘ining raqobatbardoshlikka ta‘siri.....	77
Teshabayeva O.N. Turkiya tajribasi asosida turizm infratuzilmasini rivojlantirish yo‘nalishlari.....	81
Jumakulov Z.I., Tursunaliyeva K. O‘zbekiston Respublikasi bank tizimi: holati, rivojlanish tendentsiyalari va islohotlar samarasi.....	85
Jaksimova Z.R. Ko‘lam samarasi turlari, ularning tavsifi va ko‘lam samarasi asosida samaradorlikni oshirishning nazariy modellari.....	88
Yunusov A.R. "Green economy" - the problem of teaching at universities in Central Asia using the experience of european union universities.....	92
Юнусов Ш. Роль цифровизации и искусственного интеллекта в углублении региональных экономических отношений в Центральной Азии.....	95
Xalmatjanova G.D. Klasterlarni boshqarishning samaradorligini oshirish va resurslardan optimal foydalanish.....	104
Xomidov Q.Q. O‘zbekistonda turistik majmualar faoliyatini boshqarishning nazariy jihatlari.....	109
Jo‘rayev H.Q. Oziq-ovqat sanoati korxonalarining strategik salohiyatini baholashning jarayon va tizimli yondashuvlari	114
Xakimov D.R. Oliy ta‘lim sohasida bozor munosabatlari rivojlanishining asosiy omillari.....	117
To‘xtasinova D. Xalqaro hamkorlikning eksport-import oqimlarini tartibga solishdagi roli.....	123
Xolmatov B.A. Qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishida tejamkorlik darajasini statistik baholash.....	127
Jumakulov Z.I., Baxromov B. O‘zbekiston davlat byudjetini shakllantirishda soliqlarning roli.....	131
To‘ychiyeva B.V. Oziq-ovqat sanoati korxonalarining barqarorligini ta‘minlashda strategik boshqaruvning ilmiy-nazariy asoslari.....	133
Abdisamatov Sh.A. Makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar va iqtisodiy o‘shish barqarorligining asoslari hamda zamonaviy muammolari.....	141
Asraqulov A.S. Turistik xizmatlar bozorining rivojlanish xususiyatlari va turistik xizmat turlari diversifikatsiyalashuviga yondashuvlar.....	145
Rakhimova K.N., Mrs. Oubih Warda Institutional and innovative mechanisms for the development of digital tourism in Uzbekistan.....	151
Muxtorov A.A., Mirzayev A.T. Turizm sohasiga investitsiyalarni jalb etish jarayonlarini boshqarishning omilli tahlili.....	154
Usibjonova G.U., Mannopova M.S. Milliy iqtisodiyotda tadbirkorlik faoliyati va uning barqarorligini ta‘minlashning ilmiy asoslari.....	161

Oltiboyeva M.A., Teshabayeva O.N. O‘zbekiston turizm logistikasini rivojlantirishda raqamli innovatsiyalarning roli.....	166
Ximmatova G.K., To‘xtasinova D. Xizmatlar bozorida korxonalarining raqobat ustunligini barqarorlashtirish.....	170
Oltiyeva M.A., Mirzayev A.T. Hududlar resurs salohiyatini baholash orqali potensial turistik resurslarni turistik faoliyatga kiritish imkoniyatlarini modellashtirish.....	174
Xasanova R., Teshabayeva O.N. Qishloq xo‘jaligi tarmoqlarida diversifikatsiyaning hududiy jihatlari.....	180
Zufarova G.A. Ta‘lim bitiruvchilarining ko‘nikmalari va mehnat bozori ehtiyojlari o‘rtasidagi nomuvofiqlik muammosi.....	184
Ergashev J.S. "Yashil marketing" konsepsiyasi asosida energiya tejamkor qurilish materiallari bozorini rivojlantirish	187
O‘rinov A.A. Tikuv-trikotaj mahsulotlariga talabni shakllantirish va sotishni rag‘batlantirish tizimining o‘ziga xos xususiyatlari.....	192
Uzganbayeva D.T., Mo‘ydinov A. Sut va sut mahsulotlarini qayta ishlash korxonalarida innovatsion salohiyatini iqtisodiy-matematik va faoliyatni boshqaruv mexanizmlari takomillashtirish.....	197
Саиджоновна З.Б. Ўзбекистонда саноат корхоналарига инвестиция жалб қилишнинг иқтисодий самарадорлиги.....	201
Qodirov Z.E. Fermer xo‘jaliklari faoliyatini rivojlantirishning imitatsion modellar tizimi.....	205
Ahmadaliyeva R.A., O‘rinov A.A. Qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilishning iqtisodiy ahamiyati.....	210
Хайдаров Х. Сугурта муносабатларида сугурта тариф ставкаларини ахамияти ва муаммолари.....	214
Махамადийев М.М. Iqtisodiy tarmoqlarda innovatsion g‘oyalar bankidan foydalanishning tahliliy asoslari..	217
Madaminov G‘.M. Harbiy xizmatchilarni moddiy rag‘batlantirishda qo‘shimcha to‘lovlar tizimining iqtisodiy va institutsional asoslari.....	222
Nazirboyev D.D. Moliyaviy siyosat va ijtimoiy barqarorlik omillari.....	227
Хасанова С.И. Ишлаб чиқариш корхоналари бошқаруви назарий асослари.....	232
Teshaboyev B.A. Econometric analysis of internal and external factors affecting the management efficiency of tourism enterprises.....	237
Mustafoyeva Z.A. Fintech texnologiyalarining moliya tizimi rivojlanishidagi o‘rni va istiqbollari.....	242
Xolmirzayev U.A., Muradova N.R. Rivojlanish strategiyalarida raqobat va hamkorlik o‘rtasidagi muvozanat: nazariy yondashuv va amaliy tahlil.....	245
Sadullayev R.P. Ekologik vaziyatni barqarorlashtirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish metodologiyasi: xorij tajribasi.....	249
Мурадов Б.Х., Аширов Д.Ф., Бахтиёрв Т.Д., Собиров Х.С. Қудратов М.Н. Основные факторы инновационных процессов АЭС, устойчивых источников энергии и перехода к «Зелёной» экономике.....	258
Tursunov O.B. Transport-logistika tizimini rivojlantirish orqali iqtisodiy o‘shishni ta‘minlash.....	269
Sayitbayev Sh.D. Yangi O‘zbekistonda moliyaviy barqarorlik va iqtisodiy o‘shish.....	274
Ibodulloyeva Z.S. Aligning energy systems engineering education with Uzbekistan’s renewable energy transition: rethinking curriculum reform through a policy–education lens.....	278
Salimova Z.S. Investitsiyalar va aholi daromadlari o‘rtasidagi mutanosiblikni ta‘minlashning konseptual asoslari.....	282
G‘aybullayeva Z.R., Oxunjonova K.K. Respublika tijorat banklari operatsiyalari va ularni rivojlantirish masalalari.....	286
Абдуллоев А.Ж. Ўзбекистонда маҳсулот сифатини бошқариш амалиётини давлат томонидан тартибга солиш йўналишлари.....	289
Rahimova M.I. O‘zbekistonda ayollar rahbarligidagi korxonalarining eksport faoliyati va hududiy rivojlanish tendensiyalari.....	294
Rahmatullayeva D.O. Bandlik tuzilmasining o‘zgarishi va iqtisodiy samaradorlikka ta‘siri.....	299
Valikulov Sh.Z. “O‘zbekneftgaz” AJ da investitsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini oshirish omillari va ularni tizimli tahlil qilish.....	305
Турабекова Г.И. Яшил иқтисодиёт ва инсониятнинг барқарор келажаги учун йўл.....	312
Tajiboyev S.O. Xalqaro investitsiyalar va kapital oqimlari.....	316
Madaminov A.M. Sanoat korxonalari faoliyatida zamonaviy boshqaruv mexanizmlaridan foydalanish iqtibollari (oziq-ovqat sanoati misolida).....	319

**QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARIDAN SAMARALI
FOYDALANISHNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI**

**СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ**

**EFFECTIVE STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF EFFICIENT USE OF
RENEWABLE ENERGY SOURCES**

Olimova N.X. Farg‘ona, FDU, i.f.n., prof.

Annotatsiya

Qayta tiklanadigan energiya manbalaridan samarali foydalanish global energiya xavfsizligi, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqtisodiy barqarorlik nuqtai nazaridan dolzarbdir. Tadqiqotda ularning hozirgi holati, ishlab chiqarish va iste'moldagi samaradorligi hamda rivojlanish strategiyalari tahlil qilinadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, resurslarni optimallashtirilgan foydalanish, texnologik yangilanishlar va davlat siyosatining integratsiyasi qayta tiklanadigan energiyaning samaradorligini oshiradi hamda uzoq muddatli barqaror rivojlanish uchun iqtisodiy-ekologik muvozanatni ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: qayta tiklanadigan energiya, energiya samaradorligi, rivojlantirish strategiyalari, ekologik barqarorlik, energiya xavfsizligi

Эффективное использование возобновляемых источников энергии имеет ключевое значение для глобальной энергетической безопасности, охраны окружающей среды и экономической стабильности. В исследовании анализируются текущее состояние возобновляемой энергетики, эффективность её производства и потребления, а также стратегии развития. Результаты показывают, что оптимизированное использование ресурсов, технологические инновации и интеграция государственной политики повышают эффективность возобновляемой энергии и обеспечивают экономико-экологический баланс для долгосрочного устойчивого развития.

Ключевые слова: возобновляемая энергия, эффективность использования энергии, стратегии развития, экологическая устойчивость, энергетическая безопасность

Efficient utilization of renewable energy sources is critical for global energy security, environmental protection, and economic stability. This study analyzes the current state of renewable energy, its production and consumption efficiency, and development strategies. The results indicate that optimized resource use, technological innovation, and integration of government policies enhance the efficiency of renewable energy while ensuring economic and environmental balance for long-term sustainable development.

Keywords: renewable energy, energy efficiency, development strategies, environmental sustainability, energy security

Zamonaviy dunyoda energiya manbalaridan samarali foydalanish global iqtisodiy barqarorlik, ekologik muhofaza va energetik xavfsizlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Qayta tiklanadigan energiya manbalari - quyosh, shamol, suv va biomassa kabi resurslar - energetika tizimining barqarorligini oshirish, tabiiy resurslarni tejash va uglerod emissiyasini kamaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, texnologik yangilanishlar, davlat siyosati va iqtisodiy rag'batlar qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni samarali rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Bugungi kunda jahon hamjamiyati uchun eng dolzarb masala — energiya resurslaridan oqilona foydalanish va ekologik barqarorlikni ta’minlashdir. An’anaviy manbalar - neft, gaz va ko‘mir - chegaralangan, ularning iste’moli iqlim o‘zgarishi va tabiiy ofatlar sonining ortishiga olib keladi. Shu sababli dunyo davlatlari qayta tiklanadigan va muqobil energiya manbalariga - quyosh, shamol, gidroenergiya, geotermal va biomassa - talabni oshirmoqda, ular tez tiklanadi va atrof-muhitga minimal zarar yetkazadi.

O‘zbekiston ham ushbu global jarayonlardan chetda qolmayapti. So‘nggi yillarda mamlakatimizda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan - quyosh, shamol, gidra hamda biomassa energiyasidan foydalanishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Bu yo‘nalishda bir qator davlat dasturlari tasdiqlanib, yirik investitsiya loyihalari amalga oshirilmoqda va zamonaviy innovatsion texnologiyalar keng tatbiq etilmoqda. 2030-yilgacha qayta tiklanadigan energiya ulushini kengaytirish, energiya samaradorligini oshirish va “yashil iqtisodiyot” tamoyillariga bosqichma-bosqich o‘tish maqsadida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, davlatimiz tomonidan “Yashil energiya” strategiyasi ishlab chiqilib, quyosh hamda shamol elektr stansiyalarini qurish loyihalari amaliyotga joriy etilmoqda.

Qayta tiklanuvchi resurslardan foydalanish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ekologik muhitni muhofaza qilish, aholi sog‘lig‘ini saqlash va kelajak avlod uchun barqaror yashash sharoitlarini yaratishda ham muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli tadqiqot mamlakatimiz energetika salohiyatini kengaytirish, energiya xavfsizligini mustahkamlash va “yashil iqtisodiyot” tamoyillarini ilmiy asoslashga yo‘naltirilgan. So‘nggi yillarda global miqyosda qayta tiklanuvchi energiyaga talab ortib, 2023-yilgi ma’lumotlarga ko‘ra, bu manbalar global energiya ishlab chiqarishining 30 foizdan ortig‘ini tashkil qilgan. Ayniqsa, quyosh va shamol energetikasi eng tez rivojlanayotgan tarmoqlar bo‘lib, Xitoy, AQSh, Germaniya, Hindiston va Ispaniya ushbu sohada yetakchi pozitsiyalarda turadi.

O‘zbekiston sharoitida qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish sohasida so‘nggi yillarda sezilarli ijobiy o‘zgarish tendensiyasi kuzatilmoqda. Xususan, mamlakatda energetika tizimini diversifikatsiya qilish, an’anaviy energiya manbalariga bo‘lgan qaramlikni kamaytirish hamda ekologik barqarorlikni ta’minlash maqsadida quyosh va shamol energetikasini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi ma’lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda Navoiy viloyati, Buxoro viloyati hamda Jizzax viloyati hududlarida zamonaviy quyosh fotoelektr stansiyalarining ishga tushirilishi mamlakat energetika infratuzilmasini modernizatsiya qilish jarayonida muhim bosqich hisoblanadi.

Mazkur loyihalar nafaqat elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmini oshirish, balki energiya ta’minoti barqarorligini kuchaytirish, investitsiya muhitini yaxshilash hamda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Shuningdek, bunday loyihalar orqali xalqaro investitsiyalarni jalb qilish, ilg‘or texnologiyalarni joriy etish va “yashil iqtisodiyot” tamoyillarini amaliyotga keng tatbiq etish imkoniyatlari kengaymoqda. Mamlakat energetika strategiyasiga muvofiq, 2030-yilga qadar elektr energiyasi ishlab chiqarishda qayta tiklanadigan energiya manbalarining ulushini 25 foizga yetkazish rejalashtirilgan. Ushbu maqsadga erishish uchun quyosh va shamol elektr stansiyalarini qurish, energiya samaradorligini oshirish, energiya tejavchi texnologiyalarni keng joriy etish hamda energiya bozorida institutsional islohotlarni amalga oshirish ko‘zda tutilgan. Natijada, qayta tiklanadigan energiya manbalari mamlakat energetika xavfsizligini mustahkamlash, ekologik muammolarni kamaytirish va barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlashda muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi [11;1].

Mamlakatimizda keyingi yillarda qayta tiklanadigan energiya manbalariga e’tibor kuchaymoqda. Shu jihatdan qator yirik loyihalar amalga oshirilmoqda:

- 2023-yilda Navoiy, Buxoro va Jizzax viloyatlarida umumiy quvvati qariyb 1 GVt bo‘lgan zamonaviy quyosh fotoelektr stansiyalari ishga tushirildi. Ushbu stansiyalar yiliga taxminan 2–2,5 milliard kVt-soat elektr energiyasi ishlab chiqarish imkoniyatiga ega bo‘lib, bu esa yuz minglab xonadonlarning elektr energiyasiga bo‘lgan ehtiyojini qoplashga xizmat qiladi. Mazkur loyihalar natijasida har yili yuzlab million kub metr tabiiy gaz iqtisod qilinishi hamda million tonnagacha issiqxona gazlari chiqindilarining kamayishi kutilmoqda.

Shuningdek, quyosh energetikasi loyihalarining ishga tushirilishi mamlakat energetika tizimida “yashil energiya” ulushini oshirishga, elektr energiyasi ishlab chiqarish manbalarini diversifikatsiya qilishga va energetika xavfsizligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Natijada, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan olinadigan elektr energiyasi hajmi yildan-yilga ortib bormoqda va 2023-yilda mamlakatda quyosh elektr stansiyalari tomonidan ishlab chiqarilgan energiya hajmi 576,9 million kVt·soatni tashkil etgan;

- 2030-yilgacha mamlakatimizda qayta tiklanadigan energiya manbalarini keng rivojlantirish doirasida umumiy quvvati 8 GVtdan ortiq bo‘lgan quyosh va shamol elektrostansiyalarini ishga tushirish rejalashtirilgan. Mazkur loyihalar to‘liq amalga oshirilgach, yiliga qariyb 30 milliard kVt·soat “yashil” elektr energiyasi ishlab chiqarish imkoniyati yaratiladi. Natijada har yili taxminan 9–10 milliard kub metr tabiiy gaz tejalishi hamda 13–15 million tonnagacha karbonat angidrid (CO₂) chiqindilarining oldi olinishi kutilmoqda. Shuningdek, ushbu loyihalar mamlakat elektr energiyasi ishlab chiqarish tarkibida qayta tiklanadigan energiya ulushini sezilarli darajada oshirishga xizmat qilib, 2030-yilga borib uning ulushini 25 foizdan ortiq darajaga yetkazishga imkon yaratadi.

Bundan tashqari, quyosh va shamol energetikasi loyihalarini amalga oshirish jarayonida xalqaro investitsiyalarni jalb qilish, zamonaviy energiya texnologiyalarini joriy etish hamda energetika infratuzilmasini modernizatsiya qilish ko‘zda tutilgan bo‘lib, bu jarayon mamlakat energetika xavfsizligini mustahkamlash, energiya manbalarini diversifikatsiya qilish va “yashil iqtisodiyot” tamoyillarini rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi;

- “Yashil energiya” sertifikatlari tizimini joriy etish maqsadida davlat tomonidan muhim institutsional choralar ko‘rilmoqda. Xususan, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan “Yashil energiya” sertifikatlari tizimini joriy etish bo‘yicha Prezident qarori qabul qilinib [2], qayta tiklanadigan energiya manbalaridan ishlab chiqarilgan elektr energiyasining kelib chiqishini tasdiqlovchi maxsus sertifikatlar mexanizmi yo‘lga qo‘yildi. Ushbu tizim orqali korxonalar va investorlar iste‘mol qilayotgan elektr energiyasining qayta tiklanadigan manbalardan olinganligini rasman tasdiqlash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Mazkur qaror doirasida investorlar uchun bir qator iqtisodiy rag‘batlar ham belgilangan. Jumladan, qayta tiklanadigan energiya loyihalarini amalga oshirayotgan investorlar uchun ayrim turdagi soliq imtiyozlari, bojxona preferensiyalari hamda yer uchastkalarini ajratishda soddalashtirilgan tartiblar joriy etilgan. Natijada so‘nggi yillarda mamlakat energetika sohasiga milliardlab dollar miqdorida xorijiy investitsiyalar jalb qilinib, quyosh va shamol energetikasi bo‘yicha o‘nlab yirik loyihalar amalga oshirilmoqda. “Yashil energiya” sertifikatlari tizimi energiya bozorida shaffoflikni ta‘minlash, ekologik barqarorlikni oshirish hamda korxonalarni qayta tiklanadigan energiya manbalaridan kengroq foydalanishga rag‘batlantirishda muhim iqtisodiy instrument sifatida xizmat qilmoqda. Шу билан бирга, мазкур тизим мамлакатда “yashil iqtisodiyot” tamoyillarini keng joriy etish va 2030-yilgacha qayta tiklanadigan energiya ulushini sezilarli darajada oshirish bo‘yicha strategik maqsadlarga erishishda muhim аҳамият касб этади.

Oxirgi o‘n yillikda qayta tiklanadigan energiya turlarining iqtisodiy samaradorligi sezilarli oshdi. Quyosh va shamol energiyasida ishlab chiqarish xarajatlari 60-80 foizgacha kamayib, masalan, 1 kVt/soat quyosh energiyasi an‘anaviy gaz elektr stansiyalariga nisbatan 1,5-2 barobar arzon tushadi. Biroq samaradorlik quyidagi omillarga bog‘liq: o‘rnatilgan uskunalarning sifati va texnologiya darajasi, elektr tarmoqlariga ulanish imkoniyatlari, iqlim sharoiti (quyosh nuri kuchi, shamol tezligi va barqarorligi) hamda moliyaviy va institutsional muhitning barqarorligi. Ushbu omillar qayta tiklanadigan energiya manbalarining rivojlanish sur‘ati va ishlab chiqarish samaradorligiga bevosita ta‘sir qiladi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishga katta e‘tibor qaratilmoqda. Quyosh va shamol energetikasini rivojlantirish, yangi elektr stansiyalarini qurish hamda “yashil” tashabbuslarni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha bir qator dolzarb chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, sohada hal etilishini kutayotgan muammolar ham mavjud, jumladan: asosiy texnologiya va uskunalarning importga yuqori darajada bog‘liqligi, malakali mutaxassislar yetishmasligi, elektr tarmoqlarining texnik tayyor emasligi hamda jamoatchilikning yetarlicha xabardor emasligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi amaliy taklif va chora-tadbirlar ko‘rilishi mumkin:

1. Mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish, ya’ni quyosh panellari, shamol turbinalari va inverterlar kabi asosiy uskunalarni O‘zbekistonda ishlab chiqarish orqali importga bo‘lgan bog‘liqlikni kamaytirish.

2. Mutaxassislar tayyorlash tizimini kuchaytirish, ya’ni oliy ta’lim muassasalari va kollejlarda “yashil energetika” yo‘nalishi bo‘yicha zamonaviy bilim va ko‘nikmalarga ega kadrlarni tayyorlash.

3. Infratuzilmani rivojlantirish, ya’ni qayta tiklanadigan energiya manbalarini milliy elektr tarmoqlariga samarali ulash imkoniyatlarini yaratish.

4. Investitsiya muhitini yaxshilash, ya’ni xususiy sektorni jalb qilish uchun yengil shartlarda kreditlar, moliyaviy kafolatlar va subsidiyalar taqdim etish.

5. Aholini xabardor qilish ishlarini kuchaytirish, ya’ni qayta tiklanadigan energiya manbalari va ularning afzalliklari haqida keng jamoatchilikni ma’lumot bilan ta’minlash va targ‘ibot ishlarini olib borish.

O‘zbekistonda qayta tiklanadigan energiya manbalaridan (quyosh, shamol, biomassa, geotermal) samarali foydalanish mamlakatning ekologik, iqtisodiy va energetik barqarorligi uchun muhimdir.

Samaradorlikni oshirish uchun quyidagi ustuvor yo‘nalishlar tavsiya etiladi: zamonaviy energiya tejamkor uskunalari va yuqori samarali texnologiyalarni joriy etish; quyosh panellari, shamol generatorlari va batareya tizimlarining samaradorligini oshirish; “aqli energiya” tizimlari orqali tarmoq nazorati va energiya taqsimotini optimallashtirish; uskunalarni mahalliyashtirish va sanoatni rag‘batlantirish orqali import xarajatlarini kamaytirish; markazlashmagan mikro-energetika tizimlarini rivojlantirish va milliy tarmoqqa ulash imkoniyatlarini kengaytirish; oliy ta’lim va texnikumlarda “yashil energetika” bo‘yicha ta’lim dasturlari va maxsus kurslarni tashkil etish; subsidiyalar, soliq imtiyozlari, lizing va yengil kreditlarni taklif qilish; aholi va tadbirkorlarni qayta tiklanadigan energiya foydalari haqida xabardor qilish hamda qishloq joylarda uskunalaridan foydalanishni o‘rgatish; “yashil energiya” va energiya samaradorligi bo‘yicha qonunchilikni amaliyotga joriy etish va b.

Mazkur yo‘nalishlar O‘zbekistonning qayta tiklanuvchi energiya imkoniyatlaridan samarali foydalanishi, energetik mustaqillikka erishishi va barqaror iqtisodiy taraqqiyotga intilishida muhim ahamiyat kasb etadi. Qayta tiklanuvchi energiya turlarini rivojlantirish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ekologik muvozanatni saqlash, energetika mustaqilligini ta’minlash va yangi bandlik imkoniyatlarini yaratishda ham katta rol o‘ynaydi. O‘zbekiston bu sohada muntazam islohotlar olib borayotgan mamlakat bo‘lib, belgilangan maqsadlarga erishishda innovatsion qarashlar, ichki resurslardan oqilona foydalanish va fuqarolarning faol ishtiroki asosiy omil sifatida xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. “Yashil iqtisodiyot”ga o‘tish bo‘yicha 2023-2030-yillarga mo‘ljallangan strategiya to‘g‘risida”. 04.10.2023-yil, PQ-4477-son
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. “Yashil energiya” sertifikatlari tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida. 12.05.2023-yil, PQ-156-son
3. Abduvaliyev A. Qayta tiklanadigan energiya manbalarini iqtisodiy baholashning uslubiy asoslari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. - 2022. - №6. - B. 103-110.
4. Jo‘rayev I., Qurbonova N. O‘zbekistonda «yashil» energetikani rivojlantirishning huquqiy va iqtisodiy asoslari // Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. - 2023. - №2. - B. 45-50.
5. Rahimov J., Sattorov SH. Quyosh energetikasi va uning rivojlanish istiqbollari // Ilmiy amaliy tadqiqotlar jurnali. - 2021. - №4. - B. 52-57.
6. O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi. O‘zbekistonda qayta tiklanadigan energiya manbalari rivoji to‘g‘risida ma’lumot. - Toshkent, 2023. - Режим доступа: <https://minenergy.uz> (murojaat sanasi: 29.03.2025).